

An Analysis of Punitive Control against Vandalism

Darush Hushyari^{1*}

Mahdi Esmaeli²

Kiumars Kalantari Daronkola³

Abstract

In fact, "vandalism" or destruction of public property is a global disease of sabotage in the present century and is a deliberate and conscious behavior that is more focused on public and inanimate objects and is an indirect form of physical and residential aggression to reduce feelings. Failure or a way to achieve one's aspirations, which in turn violates public comfort. Vandalism is behavior itself, not the result of behavior; Vandal without material purpose only expresses his anger by damaging public property. And imposes heavy costs on the community, taxpayers, urban management, and other trustees for repairing or replacing damaged, utensils, tools, and belongings. In fact, with such deviant and destructive behavior, they harm not only the society but also themselves, and the purpose of this study is to answer the question of whether the phenomenon of vandalism can be controlled with criminal means? The library method has been used in terms of descriptive meta-analysis. Thus, the methods that overshadow the causes, factors and effects of vandalism and thus fight it fundamentally are a point that has been ignored in criminal legislation. And the findings show that the most important motivation of vandals is curiosity, ostentation and revenge against society, which family disorder and social failure and economic inequality have an indirect effect on vandalism behavior. Overall, it is concluded that criminal control is not a good way to deal with it. Rather, in the process of answering, it becomes part of the problem. Therefore, through situational and social prevention; Expanding the legal powers of the police in the role of mediator, establishing non-governmental organizations, especially the formation of a special coordination council with the participation of various organizations, including; Education, governorate, municipality, welfare, law enforcement and radio and television in order to provide free cultural, social and economic education on public property and parenting education to families and identifying children and students with behavioral disorders and even the importance of public property in Textbooks can be a good way to combat vandalism.

---

*1. PhD student in Criminal Law and Criminology, Department of Law, Ayatollah Amoli Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran. (Corresponding Author: hushyaridarush@gmail.com)

2. Assistant Professor, Department of Law, Qaemshahr Branch, Islamic Azad university, Qaemshahr, Iran.

3. Professor, Department of Law, Mazandaran University, Babolsar, Iran.

Keywords: *Vandalism, Crime against public welfare, Social prevention, Situational prevention, Encounter crime.*

1. Introduction

Destructivism or vandalism is a sick phenomenon that exists in the urban environments of most societies. In sociological texts, vandalism is used in the sense of having a kind of morbid spirit. Since this phenomenon has various dimensions and roots in sociology, social, economic, political, psychological and environmental pathology, treatment and control must take into account the multidimensional and all relevant factors. Therefore, it is necessary to study and recognize factors such as psychology and sociology and their effects on a vandal, and various aspects of this, which are rooted in abnormalities, delinquent subcultures and other influential factors. Therefore, vandalism is one of the abnormalities that is the result of the relationship between the individual and society. Vandalism or destructiveness gradually spread and included any destructive, reckless, uncultured and cruel behavior. Vandalism is a global disease of sabotage in the present century and modern era and is called a global phenomenon. Vandalism is very similar to behaviors such as destruction, arson, insurrection, riot and terrorism, but the nature of vandalism is such that it occurs in certain places and times, and therefore the possibility of achieving the perpetrator is very low and it can be said that vandals have personality. They are special and, above all, with their mobs, they overshadow the public welfare, and by resorting to corrective methods, some of the characteristics of the vandals can be shifted from anti-social to social. With a brief and deep look, but deep and meticulous around us every day we can see hundreds of types of behavior, all of which indicate the mismatch and inconsistency of human behavior in their relationship with the environment, which is one of the abnormal social behaviors that although the formation of societies. It is a human being, but today it has become more and more prominent, it is vandalism. Behavior that has progressed in parallel with social progress has changed its appearance and has the ability to adapt to all available places. Therefore, vandalism is called the same anti-social behavior that is rooted in abnormality. But its rise and rise in societies makes vandalism worthy of control. Historically, it should be noted that attention to property and its importance and the destruction or intentional loss of property in Iran dates back to the period of Hammurabi, which was written by order of Hammurabi to pierce the wall, which is a vandalism is, severe punishment was predicted. Recently, a general position on social problems has become common among sociologists, which has been expressed in sociological analyzes and similar ideas and methods about different types of social problems, and everyone has at least one general concept of social problems in mind. For example, the consequences of the phenomenon of

vandalism can be called a social problem and a detrimental effect on property, economy, culture and society.

2. Methodology

The method of work in this research is library and in terms of descriptive-meta-analytical method using a collection of published books, Persian and foreign scientific articles, dissertations, scientific journals and is a tool for collecting information and data, documents and libraries. Therefore, the purpose of meta-analysis is that several studies have been conducted in the field of vandalism, and these extensive and scattered studies, each of which has addressed the issue with a specific approach. But the main problem with most of these studies is the lack of mastery of all aspects of vandalism, and the scattered results of studies in this area are not specifically in the realm of criminal law. The researcher has tried to provide positive analysis and inference of concepts that require reliance on the technique of analysis. The criminal dimension of the issue has been scrutinized in order to be able to reach appropriate solutions of non-criminal social controls to deal with vandalism in order to help the integration of knowledge in this field.

3. Results and discussion

Findings show that the growing rebellion of human beings, especially the young generation, against social impositions and external repressive forces, not only shows their feelings of helplessness and helplessness, but also their anger and aggression due to their feelings of helplessness and helplessness. Hence, vandalism is an emerging and modern disease of the new society and a hostile reaction and a vindictive reaction to some forms of pressures, impositions, adversities, deprivations and external and social injustices. Thus, the most important motivation of vandals is curiosity, ostentation and revenge against society, which family disorder and social failure and economic inequality have an indirect effect on vandalism behavior.

4. Conclusion

In general, it is concluded that in explaining the issue of criminal control of vandalism, first of all, the concept of punishment comes to mind. Punishment is a punishment that is imposed by the government from the beginning of the first brick of any society to preserve its integrity. But it must also be borne in mind that the whole social reaction is not limited to punishment. Today, a large group of social and preventive measures in the form of social reaction is perverted, and guaranteeing criminal executions for criminal control of vandalism is not the only way to protect the norms and official discourse. At present, criminal practices are no longer the only ones in the realm of criminal policy, but there are other forms of non-criminal social control, such as guaranteeing

administrative and non-repressive practices, such as prevention, compensation, and reparation. Finally, criminal control is not a good way to deal with it. Rather, in the process of answering, it becomes part of the problem. Therefore, through situational and social prevention; Expanding the legal powers of the police in the role of mediator, establishing non-governmental organizations, especially the formation of a special coordination council with the participation of various organizations, including; Education, governorate, municipality, welfare, law enforcement and radio and television in order to provide free cultural, social and economic education on public property and parenting education to families and identifying children and students with behavioral disorders and even the importance of public property in Textbooks can be a good way to combat vandalism.

Selection of References

- Ardabili, M.A. (1384), **General Criminal Law**, Volume One and Volume Two, Seventh Edition, Tehran: Mizan Publications. [In Persian]
- Azadkhani, P. (1399), "A Study of the Role of Disciplinary Management in Vandalistic Behaviors with Emphasis on the Quality of Urban Environment: A Case Study of Ilam City", **Journal of Urban Social Geography**, Shahid Bahonar Kerman University, Volume 7, Number 2, Number 17, Fall and Winter, pp. 173-193. [In Persian]
- Iranmanesh, A. (1389), "Vandalism in Iranian Criminal Policy", **Master Thesis in Criminal Law and Criminology**, Shahid Beheshti University, Tehran. [In Persian]
- Davoodi Garmaroodi, H. (1384), "Neoclassical School and Revival of the Discipline Approach", **Journal of Law and Political Science**, Tehran: No. 68, pp. 176-190. [In Persian]
- Javan Jafari, A. (1391), "Punishment in the Philosophy of Punishment", **Journal of Criminal Law Research**, Razavi University of Islamic Sciences, First Issue, Spring and Summer, pp. 59-81. [In Persian]
- Javanmard, B. (1388), **Zero Tolerance of Strict Penal Policy Against Minor Crimes**, First Edition, Tehran: Mizan Publications. [In Persian]
- Cottingham, J. (1390), "Philosophy of Punishment", translated by Ebrahim Batani and Mohsen Borhani, **Quarterly Journal of Jurisprudence and Law**, No. 4, pp. 147-170. [In Persian]
- Karimi Monjarmooi, Y. and Farahmand, M. (1395), "Vandalism and Youth, A Case Study of 15-20 Year Olds in Lordegan", **Socio-Cultural Development Studies**, Volume 5, Number 2, pp. 187-206. [In Persian]
- Niazi, M., Aghabzorgizadeh, S., Hosseinizadeh, S. and Sakhaei, A. (1399), "Meta-analysis of factors affecting vandalism in Iran", **Journal of Social Security Studies**, No. 61, Spring, pp. 75-107. [In Persian]

Yazdian Jafari, J. (1387), “The principle of proportionality of crime and punishment, why and how”, **Mofid Quarterly**, No. 14, pp. 139-156. [In Persian]

Citation:

Hushyari, D., Esmali. M. and Kalantari Daronkola, K. (2022). “An Analysis of Punitive Control against Vandalism”, **Criminal Law Research**, 13(25), pp. 289-314. DOI:10.22124/jol.2021.19258.2106

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Criminal Law Research*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

تحلیلی بر کنترل کیفی در مقابله با وندالیسم

داریوش هوشیاری^۱

مهدی اسماعیلی^۲

کیومرث کلانتری درونکلا^۳

چکیده

«وندالیسم» یا تخریب اموال عمومی به عنوان بیماری جهانی خرابکاری در قرن حاضر است که در جای خود ناقض آسایش عمومی بوده و هزینه‌های زیادی را به جامعه تحمیل می‌کند. در این پژوهش با روش کتابخانه‌ای و به لحاظ شیوه اجرا توصیفی فراتحلیل در صدد پاسخ به این پرسش هستیم که آیا می‌توان با ابزارهای کیفی پدیده وندالیسم را کنترل کرد؟ بنابراین روش‌هایی که علل، عوامل و آثار رفتار وندالیستی را تحت الشعاع قرار داده و بدین شکل مبارزه اساسی با آن صورت می‌دهند. در مجموع چنین نتیجه‌گیری می‌شود که کنترل کیفی روش مناسبی برای مقابله با آن نمی‌باشد. بنابراین به واسطه پیشگیری وضعی و اجتماعی؛ وسعت دادن اختیارات میانجی‌گری پلیس، تشکیل شورای هماهنگی با مشارکت آموزش و پرورش، شهرداری، بهزیستی و صدا و سیما در راستای آموزش نسبت به اموال عمومی و شناسایی کودکان دارای اختلالات رفتاری می‌تواند راهکار مناسبی برای مقابله با وندالیسم باشد.

واژگان کلیدی: وندالیسم، جرائم علیه آسایش عمومی، پیشگیری اجتماعی، پیشگیری وضعی، مقابله با جرم

۱. دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، گروه حقوق، واحد آیت‌الله املی، hushyaridarush@gmail.com
دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران. (نویسنده مسؤل)
۲. استادیار گروه حقوق، واحد قائمشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائمشهر، ایران.
۳. استاد گروه حقوق، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

مقدمه^۱

تخریب‌گرایی یا وندالیسم پدیده‌ی بیمار گونه‌ای است که در محیط‌های شهری اکثر جوامع وجود دارد. در متون جامعه‌شناسی، وندالیسم در مفهوم داشتن نوعی روحیه بیمارگونه به کار رفته است (کریمی منجر مویی و فرهمند، ۱۳۹۵: ۱۸۹). از آنجایی که این پدیده ابعاد و ریشه‌های متنوع در جامعه‌شناسی، آسیب‌شناسی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، روانی و محیطی دارد، درمان و مبارزه با آن باید چند بعدی و همه عوامل ذیربط را مد نظر قرار دهد. از این رو باید به بررسی و شناخت عواملی مانند روانشناسی و جامعه‌شناسی و اثرات آن‌ها بر روی یک فرد وندال پرداخت و جنبه‌های مختلف این امر که ریشه در نابهنجاری‌ها، خرده فرهنگ‌های بزهکاری و عوامل تأثیرگذار دیگر را بررسی نمود. لذا وندالیسم یکی از نابهنجاری‌هایی می‌باشد که معلول رابطه‌ی فرد و جامعه است (نیازی و همکاران، ۱۳۹۹: ۹۹). از طرفی وندالیسم یا تخریب‌گرایی به تدریج گسترده شده و هرگونه رفتار مخرب، بی‌پروا، بی‌فرهنگ و بی‌رحمانه را در بر گرفت (مرتضایی، ۱۳۸۰: ۱۲). وندالیسم نوعی بیماری جهانی خرابکاری در قرن حاضر و عصر مدرن و به مثابه پدیده‌ای جهانی نام برده می‌شود (ژانورن، ۱۳۶۷: ۲۷۰). از نظر تاریخی نیز لازم به ذکر است که توجه به اموال و اهمیت دادن به آن و تخریب یا اتلاف عمدی اموال در ایران به دوره ی حمورابی (تمدن بابل) بر می‌گردد (۱۸۱۰-۱۷۵۰ پ م) که به دستور حمورابی قانونی نوشته شد که برای سوراخ کردن دیوار که یک عمل وندالیستی است، مجازات سنگینی پیش بینی شده بود.

به تازگی نوعی موضع‌گیری کلی نسبت به مشکلات اجتماعی در میان جامعه‌شناسان رایج شده است که در تحلیل‌های جامعه‌شناسی و عقاید و روش‌های مشابه در مورد انواع مختلف مشکلات اجتماعی ابراز و عنوان گردیده است و هر کس حداقل یک مفهوم کلی از مشکلات اجتماعی را در ذهن خود دارد (مرتون، ۱۳۷۶: ۱۱-۱۲). به‌طور مثال از نتایج پدیده وندالیسم می‌توانیم به مشکل اجتماعی و تأثیر زیان‌بار بر اموال، اقتصاد، فرهنگ و اجتماع نام ببریم.

در بیان مسأله این پژوهش، وندالیسم عملی است عمدی و آگاهانه که بیشتر متوجه وسایل عمومی و بی‌جان می‌شود و صورتی غیرمستقیم از پرخاشگری فیزیکی و مسکنی است برای کاهش احساس ناکامی یا راهی برای رسیدن به آرزوهای فرد. وندالیسم از جرایمی است که کمتر مجازات حقوقی و کیفری در بر دارد و هنجارشکنی که ضمن ایجاد خسارت‌هایی برای دولت، نمایانگر مشکلات مهم و بزرگ‌تر جامعه آتی است. کشور ما در معرض آسیب‌های اجتماعی زودرس، از جمله

۱. این مقاله برگرفته از رساله دوره دکتری تخصصی اینجانب داریوش هوشیاری در رشته حقوق کیفری و جرم‌شناسی تحت عنوان «واکاوی عوامل وندالیسم و راهکارهای مقابله با آن» با راهنمایی «نویسنده مسئول» آقای دکتر مهدی اسماعیلی و مشاوره آقای دکتر کیومرث کلاتری درونکلا در دانشگاه آزاد اسلامی واحد آیت الله امینی (امل) است.

پدیده وندالیسم است. اکثر وندال‌ها نیز نوجوانان و جوانان ۱۰ تا ۲۵ سال هستند و به دلیل بحران غرایز جنسی و شورش‌ها، تعارض نسل‌ها و ... دست به این عمل می‌زنند (بهرامی مهنه، ۱۳۸۴: ۲۵). وندالیسم یکی از مشکلات و معضلات جوامع شهری است که همگام با رشد و توسعه شتاب زده شهر و شهرنشینی در بین جوامع به وجود آمده است (فدایی، ۱۳۸۷: ۱۴). بنابراین می‌توان گفت که کیفیت پایین محیط‌های شهری شرایط مناسبی را برای افزایش رفتارهای وندالیستی فراهم می‌نماید (آزادخانی، ۱۳۹۹: ۱۸۸).

درفرضیه تحقیق، فرض اولیه آن است که وندالیسم با رفتارهایی مانند تخریب، احراق، شورش، آشوب و تروریسم شباهت فراوانی دارد اما ذات وندالیسم به صورتی است که در مکان‌ها و زمان‌های خاص اتفاق می‌افتد و به همین سبب امکان دستیابی به مرتکب بسیار پایین است و در فرضیه نهایی می‌توان گفت که وندال‌ها دارای شخصیت ویژه هستند و بیش از هر چیز با اوباشگری‌های خود، آسایش عمومی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهند و با توسل به شیوه‌های اصلاحی می‌توان برخی از ویژگی‌های وندال‌ها را از حالت ضداجتماعی به سمت اجتماعی شدن سوق داد.

در تحقیق حاضر درصدد پاسخ به این پرسش هستیم که آیا می‌توان با ابزارهای کیفی پدیده وندالیسم را کنترل کرد؟ به علاوه اینکه در فرض لزوم اتخاذ تدابیر کیفی جهت مقابله با وندالیسم چه پیامدی دارد؟ روش کار در این پژوهش کتابخانه‌ای و به لحاظ شیوه اجرا توصیفی-فرا تحلیل با استفاده از مجموعه‌ای از کتب منتشره، مقالات علمی فارسی و خارجی، پایان‌نامه‌ها، مجلات علمی می‌باشد و ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌ها، اسنادی و کتابخانه‌ای است. لذا مقصود از فراتحلیل این است که در زمینه وندالیسم مطالعات متعددی صورت گرفته است و این مطالعات وسیع و پراکنده، هر کدام با رویکردی خاص به موضوع پرداخته اند. اما مسئله اساسی اکثر این مطالعات عدم تسلط بر تمام ابعاد وندالیسم است و نتایج پراکنده مطالعات انجام شده در این حوزه، به‌طور خاص در قالب قلمرو کیفی نمی‌باشد. محقق تلاش نموده با ارائه تحلیل‌های مثبت و استنتاج مفاهیم که مستلزم تمسک به فن تحلیل می‌باشد. ابعاد کیفی موضوع را موشکافی نموده تا بتواند به راهکارهای مناسب کنترل‌های اجتماعی از نوع غیرکیفری برای مقابله با وندالیسم برسد تا از این رهگذر به یکپارچگی دانش در این زمینه یاری رساند. در تبیین مسأله کنترل کیفی وندالیسم، پیش از هر چیز مفهوم مجازات است که به ذهن متبادر می‌شود. مجازات تنبیهی است که از بدو نهادن خشت اول هر جامعه برای حفظ کیان آن از جانب حکومت اجرا می‌شود. اما باید به این مسأله نیز توجه داشت که تمامی واکنش اجتماعی فقط منحصر به مجازات نیست. امروزه دسته بزرگی از اقدامات اجتماعی و پیشگیرانه در قالب واکنش اجتماعی به کژروی می‌گنجد و ضمانت اجراهای کیفی در راستای کنترل کیفی وندالیسم تنها راهکار حفاظت از هنجارها و گفتمان رسمی رایج

نمی باشد سیاست جنایی که دهه‌های متممادی در بردارنده حقوق کیفری و شیوه‌های جزایی کنترل اجتماعی بوده است در حال حاضر دیگر کاربردهای کیفری در قلمرو سیاست جنایی تنها نیستند بلکه شیوه‌های دیگر کنترل اجتماعی از نوع غیرکیفری به مانند ضمانت اجرای اداری، و غیرسرکوبگر از قبیل پیشگیری، جبران و ترمیم خسارت، میانجی‌گری وجود دارد. در مجموع در این تحقیق به وندالیسم و عناصر آن (آسیب و انگیزه)، مجازات و دیدگاه‌ها و پیامدها و تحلیل آن در آیین دیدگاه‌ها مفصل پرداخته خواهد شد. بر همین اساس بر آن شدیم در سه بخش دسته بندی شده موضوع را بررسی نماییم.

۱. وندالیسم و عناصر آن

در این بخش می‌توان به دامنه قلمرو ارائه تعاریف از وندالیسم و عناصر آن به مواردی اشاره نمود از جمله: تعریف وندالیسم و عناصر مفهوم وندالیسم به مانند آسیب و انگیزه

۱.۱. تعریف وندالیسم

از نظر لغوی، وندالیسم به معنای تخریب اماکن، وسایل و امکانات شهری می‌باشد (Procter, 1978: 686). اما در متون جامعه‌شناسی انحرافات و آسیب‌شناسی اجتماعی، تعاریفی متعدد از این واژه ارائه گردیده و تخریب ارادی اموال عمومی می‌باشد. (میر و کلینارد، ۲۰۱۱: ۶۲۸).

وندالیسم به مفهوم داشتن نوعی روحیه بیمارگونه به کار رفته و مبین تمایل به تخریب آگاهانه، ارادی و خودخواسته اموال، تاسیسات و متعلقات عمومی است (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۸: ۳۹). همچنین می‌توان آن را به مثابه جنایتی خرد و از انواع بزهکاری مخصوصاً در جوانان دانست (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۱۴).

وندالیسم را تخریب ارادی اموال و متعلقات عمومی به صورتی مدام و مکرر تعریف می‌کنند (مقصودی و بنی‌فاطمه، ۱۳۸۳: ۱۲). در تعریف دیگر آمده است که وندالیسم به معنای خراب کردن اموال عمومی یا خصوصی از طریق صدمه یا ناقص کردن آنها بدون رضایت صاحب یا سازنده آن می‌باشد (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۸: ۴۰). در مجموع به تعاریف فوق بدین جهت می‌توان آن را مورد نقد قرار داد که در تعاریف وندالیسم با نقایص فراوان مواجه هستیم. جامعه‌شناسان و تا حدودی روان‌شناسان بسته به دیدگاه‌های اتخاذی خود تعاریف مختلف ارائه نموده‌اند و شایسته است که ورود مطالعات حقوقی به واقعیات آسیب‌ها و تهدیدات اجتماعی از نظر حقوق و عدالت صورت پذیرد، بدین معنا که باید در تلاش بود تا تعاریف با حدود و ثغور مشخص شکل بگیرند. به نظر نگارنده تعریفی به‌عنوان مبنا که این تحقیق از آن پیروی می‌نماید بدین شرح ارائه می‌گردد:

«وندالیسم یک رفتار منجر به کاهش ارزش مادی شیء به صورت آگاهانه و ارادی و بدون انگیزه‌ی نفع مادی است که البته بزه‌دیده و فرد مرتکب بسته به هنجارها و قواعد حاکم بر شرایط ارتکاب عمل، نتایج آن را آسیب می‌دانند.»

۲.۱. عناصر مفهوم وندالیسم

۲.۱.۱. آسیب

وندالیسم را می‌توان تخریب اشیاء محیط پیرامون دانست. تعریفی کاملاً وفادار به دیدگاه‌های رفتارگرایی سنتی که به انگیزه‌ها کاملاً بی‌توجه است. طبق این نظر، قضاوت در مورد وندالیستی بودن یا نبودن یک عمل مبتنی بر نتیجه حاصله از رفتار می‌باشد، به این معنا که صرف ورود آسیب به شیء توسط فرد برای وندالیسم نامیدن رفتار او کفایت می‌کند (ستوده، ۱۳۸۷: ۱۲۹). تشخیص اینکه اتفاق رخ داده در اثر عمل یک شخص، بدون توجه به انگیزه او، در مورد شیء هدف آسیب محسوب می‌شود یا خیر کاملاً با شرایط هدف همبسته است. در مورد وندالیسم در نگاه پژوهشگران این حوزه با وجود اختلاف دیدگاه‌ها در چند مورد اتفاق نظر وجود دارد. اساس تعریف از هر فعل یا پدیده قرارداد اولیه‌ای است که به مرور با جرح و تعدیل مواجه می‌گردد، اما تغییر اساسی در آن به وقوع نمی‌پیوندد چرا که تغییر اساسی باعث قلب مفهوم و تبعاً ایجاد معنای تازه خواهد شد. یکی از نکات اساسی که در مورد وندالیسم مورد اجماع صاحب‌نظران است وجه غیر منفعت‌طلبانه این عمل می‌باشد. به عبارت دیگر عملی که مشتمل بر تخریب و آسیب بوده زمانی نام وندالیسم می‌گیرد که انگیزه و هدف از آن سود مادی نباشد. به این ترتیب هتک حرز، شکستن قفل گاوصندوق برای سرقت، قطع درختان به صورت برنامه ریزی شده، فک پلمپ، مخدوش کردن جااعلانہ اسناد، حفاری در محوطه‌های باستانی برای یافتن اشیاء عتیقه، تروریسم و خرابکاری و اقداماتی از این دست هرچند که در وهله اول در خود تخریب و آسیب نهفته دارند، عمل وندالیستی به حساب نمی‌آیند. این در حالی است که آمار شهرداری‌ها، انجمن‌های مردم نهاد و... در بردارنده کلیه تخریب‌های قابل مشاهده در سطح شهر بوده و بدیهی است این تخریب‌ها ممکن است وجه منفعت‌طلبانه داشته و در نتیجه وندالیستی محسوب نشوند.

۲.۲.۱. انگیزه

عناصر مهم دیگری که در تحلیل رفتارهای خرابکارانه و خشونت‌آمیز وجود دارد انگیزه است (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۱۴). به‌طور کلی انگیزه‌های رفتار خشونت‌آمیز را می‌توان در سه دسته

خلاصه کرد که شامل الف-انگیزه‌های خودنمایانه، ب- انگیزه‌های مادی، ج- انگیزه‌های خصمانه می‌شود.^۱ به این ترتیب سه نوع رفتار تخریب گرانه بر مبنای سه انگیزه بالا قابل تبیین خواهد بود:

۱. رفتار خصمانه، که هدف آن صرف آسیب‌رسانی و تخریب شیء است.
۲. رفتار مادی یا منفعت طلبانه، که در آن آسیب و تخریب وارد به شیء در اصل وسیله رسیدن به اهداف منفعت طلبانه در مفهوم عام خود بوده است. به عبارت دیگر در این رفتار تخریب در جهت نیل به اهدافی مانند کسب سود مادی، رسیدن به آرمان‌های گروهی، اخاذی و تهدید، مقاصد سیاسی و... صورت می‌گیرد.
۳. رفتار خودنمایانه، که در این نوع تخریب چیزی که مدنظر فرد است، صرف بیان و جلب توجه با استفاده از اشیاء می‌باشد.

آنچه بیش از هر چیز انگیزه یک وندال برای دست زدن به آسیب می‌باشد، خودنمایی و بیان اعتراضات فرو خورده است. هرچند در بعضی از صور وندالیسم مانند دسته‌ای از رفتارهای هولیگانستی، انگیزه‌های خصمانه نسبت به محیط مستتر می‌باشد، اما می‌توان با قاطعیت نسبی رفتار وندالیستی را ناشی از میل به نمایش دانست که البته ابزار و شیوه‌های سمبلیک این رفتار تا حد زیادی ما را در پذیرش این نظر دلگرم می‌نماید. در هر صورت وندالیسم با هر انگیزه‌ای که اتفاق بیفتد نوعی ضربه به نظم جامعه را در خود نهفته دارد.

۲. مجازات وندالیسم: دیدگاه‌ها و پیامدها

علی‌الاصول مجازات نتیجه عمل ناپذیرفته است و نقض قواعد و قوانین موجب اعمال مجازات خواهد بود. بعضی نظریه‌پردازان تا بدان جا پیش رفته‌اند که در یک روش صحیح، مجازات را حق مجرم دانسته‌اند. مفهوم استحقاق مجرم مبتنی است بر دو فرض اساسی ارتکاب ارادی عمل مجرمانه و تناسب مجازات با عمل، که در صورت وجود این دو مینا مجازات عادلانه تلقی خواهد شد (اردبیلی، ۱۳۸۴: ۳۴). به نظر محقق یکی از رفتارهای نابهنجار اجتماعی که از بدو تشکیل جوامع انسانی به چشم می‌خورد و امروزه نمود و بروز بیشتری یافته است وندالیسم می‌باشد. که به موازات پیشرفت‌های اجتماعی رو به جلو رفته است و تغییر ظاهر داده و قابلیت انطباق با تمامی اماکن در دسترس را دارد. وندال‌ها کمر به نابودی مظاهر تمدن و مدنیت و متعلقات عمومی بسته‌اند. لذا این رفتار عملی مغایر با هنجارهای اولیه و ناقض قواعد بدوی حاکم بر هر جامعه است و در حقیقت رفتار وندالیستی هنجار شکن است. بنابراین در هر جامعه بالا ترین سطح واکنش به هنجار شکنی مجازات است. در اینجا نگاهی به فلسفه وضع مجازات‌ها و آثاری که برای آنها متصور است

1. USA Department oF Agriculture. ibid. p64

خواهیم داشت، تا از این رهگذر توجیه فلسفی و منطقی برای نفی یا اثبات لزوم اعمال مجازات برای رفتارهای وندالیستی استنتاج نماییم.

۱.۲. توجیه اخلاقی و فلسفی مجازات‌ها

اساساً توجیه اخلاقی مجازات از گذشته تا به امروز دو وجه اولیه داشته است: دیدگاه آینده‌نگر و دیدگاه گذشته‌نگر «افراد را نباید به خاطر اشتباه گذشته‌شان مجازات کرد زیرا وقتی عملی انجام شد نمی‌توان آن را به حال اول برگرداند، بلکه با دیدی بر آینده اعمال مجازات با هدف انزجار مجرم و دیگران از جرم به واسطه مشاهده مجازات انجام می‌گیرد» (کاتینگهام، ۱۳۹۰: ۱۴۷-۱۷۰). در نقطه‌ی مقابل فلاسفه‌ای مانند ارسطو با تأکید بر خطایی که ارتکاب یافته، هدف مجازات را ترمیم خطای گذشته می‌دانند. به نظر نگارنده توجیه اخلاقی کیفر گریز ناپذیر است به همین دلیل فلاسفه و علمای حقوق کیفری اقدامات کیفری را مهم‌ترین توجیهات اخلاقی در این زمینه می‌دانند. در ضمن می‌توان به این نتیجه رسید که توجیهات فلسفی و اخلاقی فراوانی در طول تاریخ فلسفه برای مجازات ارائه شده است که در محدوده‌ی آن، لزوم بدون قید و شرط مکافات تا نفع اجتماع قرار می‌گیرد. گاه در دیدگاه گذشته‌نگر هیچ دلیلی برای مجازات لازم ندانسته و به صرف فعل ارتكابی فرد مستوجب مجازات و انتقام اجتماع می‌گردد. بنابراین هدف بالقوه وندالیسم خرابکاری در متعلقات عمومی و آسیب به کل اجتماع است و تخطی از قواعد و مخالفت با ارزش‌های حاکم در جامعه در ذات وندالیسم است. لذا وندال به صرف ارتكاب رفتار وندالیستی با واکنش کیفری مواجه خواهد شد.

۱.۱.۲. دیدگاه گذشته‌نگر

اساس این نظریه موسوم به مکافات^۱ این است که مجازات تاوان جرم می‌باشد. نوعی انتقام ابتدایی و تلافی در این مفهوم مستتر است و در واقع، بزه‌ها با ارتكاب جرم به جامعه مدیون شده و تنها راه ادای دین این فرد، کیفری است که تعیین شده و متحمل می‌شود (کاتینگهام، ۱۳۷۶: ۳۶۷). این مکافات قبل از هر چیز باید دارای تناسب بوده و مجریان آن باید قادر به برقراری تعادل میان آسیب وارد شده به جامعه و مجرم باشند. مجازات در میانه ترازوی عدالت، باید تعادل دو کفه یعنی جرم به عنوان عامل برهم زننده توازن و مجازات به‌عنوان احیا کننده توازن به زعم ایشان را اعاده نماید.

عدالت کیفری نظم مختل شده را احیا می‌کند. به همین دلیل طبق مفاهیم کیفری، قصاص باید دقیقاً همانند جرم ارتكابی باشد و باید بین شدت کیفر و شدت بزه شباهت وجود داشته باشد.

1. Retribution

بنابراین هم جامعه و هم بزه دیده در این پدیده قابل چشم پوشی نیستند (پرادل، ۱۳۸۱: ۱۷). مسأله دیگر این است که علی‌الاصول اعاده به وضع سابق ناممکن است و حتی جبران خسارت و امحای اثر به معنای اعاده وضع پیشین نیست. این گروه برخلاف منفعت‌گرایان آینده‌نگر مانند بنتام مجازات را شر نمی‌دانند، و البته مکافات‌گرایان بیشتر از آنکه چارچوب منطقی ارائه نمایند به توصیفات زبانی می‌پردازند. سزاگرایان در پی آنند که مجرمان آنچه را شایسته هستند دریافت نمایند (کاوادینو و دیگنان، ۱۳۸۴: ۳۰۹).

درست است که در اصل، جرم عملی خلاف فطرت انسانی در فرض پذیرش مفهوم فطرت و تبعاً مجازات آن، حرکت مجدد به سوی حسن ذاتی است، اما اینکه بدانیم نظام کیفری منحصر به این دست کژروی‌ها نبوده و هر عمل برهم زنده نظم اجتماع مغایر حسن ذاتی نیست، ما را برای پذیرش قانع کننده نبودن این دست واژه‌پردازی‌ها تشویق خواهند کرد. نظم اساساً مفهوم ثابتی ندارد تا برهم خوردن آن دارای حد و مرز تعریف شده باشد، و در همین راستا هیئت اجتماع، تن به کنترل‌های کیفری جزایی بدهد تا اعاده وضع سابق و دستیابی به تعادل صورت پذیرد.

اینکه نمی‌توان همواره به امور به شکل وسیله‌ای برای رسیدن به هدف نگاه کرد و گاه باید ارزش ذاتی برای آن‌ها قائل شد مطلب در خور توجهی است. اما نکته اینجاست که چگونه و برچه مبنایی می‌توان به مجازات ارزش ذاتی بخشید؟ چگونه می‌توان به این استدلال کانت تن در داد که معتقد است اعمال مجازات صرفاً باید به‌عنوان تکلیفی که قاعده عدالت آن را بر دوش ما می‌گذارد صورت گیرد و نتایج و آثار آن در جامعه موجب مشروعیت یا اخلاقی بودن آن نیست. به نظر وی مجازات نباید هیچگاه به‌عنوان ابزاری برای مصلحت مجرم یا جامعه مدنی به کار گرفته شود بلکه فقط باید بر این مبنا بر مجرم تحمیل گردد که او جرمی مرتکب شده است (Martin, 2005: 17; Honderich, 2005: 17). باید بگوییم کانون توجیه مجازات در منطق کیفری گذشته‌نگر بیش از آنکه به دنبال تکیه بر دریافت‌های عقلانی از فلسفه کیفر باشند به اشراق فطری و اخلاقی خویش تمسک می‌نمایند و اجتماع با ابزار کیفر به تقابل با این رفتار خواهد پرداخت و براین باورند که مجازات پاسخی طبیعی در برابر ارتکاب رفتار خلاف اخلاق است و نهاد مجازات نقش درستی را در جریان تکامل نظم آرمانی ایفا می‌نماید (جوان جعفری، ۱۳۹۱: ۸۱-۵۹). به نظر می‌رسد امروز تا حد زیادی از دیدگاه سزادهی و به ویژه مکاتب عدالت مطلقه دور شده‌ایم و از سمت فردیت توجیه مجازات به توجیه مبتنی بر نفع و دفاع اجتماعی حرکت کرده‌ایم. گروهی از نظریه پردازان معتقدند که مجازات تابع جرم است. «جی دی مایوت» استاد فلسفه دانشگاه آکسفورد در مقاله‌ای مشهور در مورد تجربیاتش در مقام حافظ مقررات انضباطی گفته است: «کسانی که قانون را نقض کرده بودند عالمناً این کار را انجام داده‌اند. من نیز بر این امر واقف بودم، بنابراین نیاز به هیچ دلیل دیگری برای مجازات آنها نبود». هرچند سیاست کیفری سخت‌گیرانه در قبال جرائم خرد یکی از

شیوه‌های حمایت از اموال عمومی است اصطلاح تسامح صفر یعنی به هیچ‌وجه تخریب اموال عمومی قابل تحمل نیست و دولت بدون اغماض به مرتکبین پاسخ می‌دهد (جوانمرد، ۱۳۸۸: ۷۱). در سزاگرایی نوین بزهکار در واقع با ارتکاب جرم توازن اخلاقی جامعه را برهم زده بنابراین نسبت به جامعه دینی دارد که بایستی ادا کند و جبران این دین فقط با تحمل مجازات میسر می‌گردد (داودی گرمارودی، ۱۳۸۴: ۱۳). به هر حال نظریه‌ها و اندیشه‌ها، فرزندان زمان خود هستند. شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و یا به بیان دیگر مشکلات و نیازهای موجود تاریخی درحوزه های مذکور زمینه های بروز، و ظهور یک نظریه را فراهم می‌سازد.

باتوجه به مجموعه مطالب پیش گفته در اینکه سزاگرایی ارتباطی با جرم‌انگاری وندالیسم دارد یا خیر؟ نگارنده به این نتیجه رسیده است انتخاب یک اصل مناسب برای جرم‌انگاری، خود یک فرایند اخلاقی است. در بسیاری از کشورهای هم‌اندیش وندالیسم که به صورت پدیده ی اجتماعی ظهور و بروز می‌نماید و هر روز ظاهری تازه به خود می‌بیند در واقع ارتکاب به چنین رفتاری کاملاً انتخابی و ارادی و آزاد از سوی مرتکب ایجاد می‌گردد. بنابراین با وجود ارتکاب ارادی و گزینشی و انتخابی می‌توان گفت تأثیر عوامل درونی و اجتماعی در ارتکاب چنین رفتاری نادیده گرفته می‌شود و شخصیت فرد ملاک نمی‌باشد. وقتی جامعه با افزایش چنین رفتارهایی مواجه است می‌بایست برابر اصل استحقاق و قبح ذاتی عمل و اصل برابری و تناسب جرم و مجازات اساساً چنین رفتاری جرم‌انگاری گردد، وندال با رفتار وندالیستی خود روابط متقابل را در جامعه انسانی از حالت اعتدال خارج نموده و موجبات تجاوز به حقوق اجتماعی و انسانی را فراهم می‌آورد. سزاگرایی در باب توجیه کیفر قدمتی برابر با تاریخ حیات انسان دارد و کیفر دارای مشروعیت ذاتی است وندال مستحق کیفر است. چون به صورت آزادانه عمل خلاف اخلاق را برگزیده است با توجه به اینکه رابطه کیفر و اخلاق رابطه تساوی نبوده بلکه می‌توان آن را عموم و خصوص من وجه دانست یعنی به‌رغم پذیرش این نکته که بسیاری از اعمال مجرمانه غیر اخلاقی هستند، اعمال کیفر نسبت به ارتکاب آنها می‌تواند توجیه اخلاقی داشته باشد ولیکن اعمالی که به لحاظ شکلی جرم محسوب می‌شوند اما آنها را نمی‌توان غیر اخلاقی تلقی نمود درمقابل نیز اعمالی غیر اخلاقی را می‌توان عنوان نمود که جرم‌انگاری نشده است. رفتار وندالیستی برخلاف اخلاق است و قابلیت جرم‌انگاری را دارد هر کسی که مرتکب خطایی شد مستحق تنبیه و کیفر است لذا وندال هم از این قاعده مستثنی نیست. در سزاگرایی به‌طور کلی کیفر را با ملاحظات عدالت، استحقاق و حقوق توجیه می‌نماید کیفر مقتضی عدالت، استحقاق سزا برای مجرم و نیز احقاق حق برای جامعه است. سزاگرایی استحقاق بزه‌کارانه را به تعبیری استحقاق کیفر قلمداد می‌کند در حقیقت این مفهوم به اصلی اشاره دارد که مبتنی بر آن بزهکار تنها برای آنچه که دقیقاً مستحق آنست کیفر خواهد دید.

بنابراین در اثر رفتار وندالیستی آسیب به شیء و زیان به جامعه محرز است و وندال مستحق کیفر می باشد.

اصل تناسب صرفاً مبتنی بر تعهد به مفهوم مبهم برابری میان جرم و مجازات نیست و می توان آن را مانع از ایجاد و اجرای مجازات‌های ناعادلانه و خشونت آمیز دانست. پذیرش اصل تناسب یعنی تشکیل رابطه‌ای میان جرائم و کیفرها به نحوی که شدیدترین جرم شدیدترین مجازات را دریافت کند و این مسلماً به معنای تشابه و یکسانی جرم و کیفر نیست (یزدیان جعفری، ۱۳۸۷: ۱۵۶-۱۳۹).

۲.۱.۲. دیدگاه آینده‌نگر

در مقابل دیدگاه گذشته نگر مکافات گرا، دیدگاه‌های آینده نگر وجود دارند که مجازات را نه بر مبنای اعاده نظم از دست رفته بلکه براساس نتایج مفید آن توجیه می کنند. در اینجا بیان می شود که هدف مجازات نه اعاده عدالت و بازگشت به اخلاق بلکه حمایت از منافع اجتماع و جلوگیری از ارتکاب مجدد و مکرر جرائم است. اولین و اصلی ترین نتیجه‌ای که این گروه برای نظام کیفری در نظر می گیرند کاهش میزان جرائم است (غلامی، ۱۳۸۵: ۸۸). اساساً معیار خوبی و بدی در دید مردم سود و زیان است و دیدگاه‌های منفعت‌گرا اصول خود را بر همین پایه قرار داده‌اند. بنتام یکی از سردمداران این عقیده می گوید: «منفعت همگانی باید معیار سنجش در وضع قوانین باشد» (اردبیلی، ۱۳۸۴: ۸۳). ارزشگذاری رفتار انسان با توجه به نتایجی که برای خود او یا دیگران در اجتماع به بار می آورد انجام می شود. به همین نحو خوبی یا بدی قانون نیز باید برحسب آثار اجتماعی و فردی که در حال و آینده ایجاد می کند تعیین گردد. نتایج مزبور بر پایه مقایسه لذت و رنج حاصل برای اشخاص ارزیابی شده و نفع جامعه مفهومی جز نفع افراد و اعضای آن ندارد. وضع قانون از دید منفعت‌گرایان باید با توجه به این اصول انجام گیرد که تنها مسئله‌ای که تحمیل رنج بر انسان را توجیه و تجویز می کند فایده و ضرورت آن عمل برای جامعه است و تبعاً توجیه اخلاقی مکتب اصالت فایده برای مجازات چیزی جز سودمندی و ضرورت نیست.

۲.۲. پیامدهای کنترل کیفری

به‌طور کلی و با توجه به آثاری که برای کیفر برشمرده می شود می توان گفت بازدارندگی و ارعاب، سزادهی و بازپروری و بازاجتماعی شدن، سه اثر و تبعاً اثر مطلوب مجازات‌ها، به‌ویژه مجازات‌های کیفری می باشند. در این قسمت مروری داریم به این آثار و در پی آن خواهیم بود که بدانیم آیا تعیین مجازات برای عمل وندالیستی، کارکردها و آثار مورد نظر در عرصه حقوق جزایی را تأمین می نماید یا خیر؟

۲.۱.۲. بازدارندگی

اولین اثر مجازات، بحث بازدارندگی آن است. در اولین سطح مجرمی که در حال مجازات شدن است ناگزیر در دوره مجازات قادر به ارتکاب مجدد جرم نیست و در ادامه مجازات به دلایل مختلف می‌تواند سایرین را از ارتکاب جرم منصرف نماید. پیشینه این مسئله یعنی توجه به بازدارندگی کیفرها را می‌توان تا زمان سقراط دنبال نمود، جایی که بنا به نوشته افلاطون در کتاب پروتاگوراس: «هیچ کس مجرم را تنها بر اساس صرف تفکر یا به دلیل جرمش مجازات نمی‌کند، مگر فردی که همچون یک حیوان وحشی بی دلیل انتقام بگیرد. ولی کسی که متعهد می‌شود که بر مبنای عقل مجازات کند، دیگر خودش از جرمی که در گذشته ارتکاب یافته است، انتقام نمی‌گیرد. زیرا نمی‌تواند کاری کند، گویی که آن عمل اتفاق نیفتاده است. در عوض نگاه او به آینده است و می‌خواهد آن شخص خاص و دیگری را که مجازات شدن او را می‌بینند، از انجام دوباره آن جرم باز دارد، و اگر وی خواهان آن است باید به یاد داشته باشد که فضیلت از رهگذر آموزش به دست می‌آید» (گروهی از نویسندگان، ۱۳۸۴: ۸۵). بازدارندگی در دو شکل عام و خاص از مجازات‌ها ناشی می‌شود. بازدارندگی خاص به معنای جلوگیری از ارتکاب مجدد جرم توسط مجرم محکوم به نحوی که آلام و مشقت‌های ناشی از مجازات وی را از بزهکاری مجدد باز دارد، و بازدارندگی عام در معنای تأثیرگذاری بر کلیه افراد جامعه اعم از مجرمان بالقوه و افراد معمولی، از طریق توسل به ارباب ناشی از مجازات‌ها و مردم ساختن آن‌ها نسبت به دست زدن به رفتارهای مجرمانه است (محمودی جانکی و آقایی، ۱۳۸۷: ۳۳۹؛ آذریان، ۱۳۸۸: ۱۳). مفهوم دیگر در بحث بازدارندگی ارباب می‌باشد. بنابراین ناگفته پیداست که آمارها و شواهد میدانی ناکارآمدی این مفهوم را به خوبی نمایان می‌سازند.

در همین حال آنچه بسیار حائز اهمیت است ذهنیت اعضای جامعه در مورد وجود عدالت و اجرای یکسان قوانین برای همه می‌باشد و گرنه ترس از مجازات نه تنها تاثیری بر اندیشه‌های سوء مردمان نخواهد داشت بلکه تبعیضات اجتماعی آنان را به درستی اعمال مجرمانه خود قانع خواهد کرد (اردبیلی، ۱۳۸۴: ۱۲۹). به نظر محقق رفتار وندالیستی به عبارت بهتر نوعی کژروی به عادت محسوب می‌شود. لذا وندال از ارتکاب رفتار وندالیستی احساس پشیمانی و عذاب وجدان و پشیمانی و ندامت نمی‌کند و مجدداً مرتکب رفتار وندالیستی می‌شود چون رفتار وندالیستی به‌عنوان یک انحراف در درون فرد وندال نهادینه شده است و با ارتکاب مجدد تخریب و نشان دادن خشونت نسبت به اشیاء محیط احساس غرور و آرامش می‌کند و در حال تکرار مداوم رفتار وندالیستی است و اساساً بازپروری و بازپذیری در فرد وندال مفهومی ندارد بنابر این با این فرض غیر قابل اثبات که احتمال می‌رود فرد وندال مجدداً مرتکب رفتار وندالیستی نشود از شاخصه‌های تصمیم‌گیری در باب چگونگی برخورد با وندال‌ها نیست چون این کژرفتاری ایجاد سلب آرامش برای جامعه و تهدید جدی برای نظام جامعه

است. در هر حال جامعه نمی تواند از واکنش کیفری در مقابل چنین رفتاری چشم پوشی کند. واقعیت این است که شهروندان معمولی مدام در حال ارزیابی شرایط و بررسی سود و زیان ناشی از ارتکاب جرم و مجازات احتمالی آن نیستند که با شدت و ضعف مجازات‌های قانونی در تصمیم‌گیری ایشان نسبت به ارتکاب یا ترک بزه تغییری ایجاد شود. البته بدیهی است گروه نسبتاً بزرگی وجود دارند که در وسوسه ارتکاب برخی جرائم به سر می‌برند و وجود مجازات تا حد زیادی مانع آنها خواهد بود. به هر حال این دست انتقادات بیشتر سطحی است و به علت دشواری و حتی غیر ممکن بودن مطالعات دقیق آماری در این مورد، ناگزیریم به نظریه پردازی‌ها اکتفا کنیم پیداست که مراد از ارباب، توسل به هر شیوه غیر اخلاقی و غیر انسانی و البته غیر متناسب برای نیل به مقصود ممانعت عام و خاص از جرم نیست و در این جا نیز آنچه از اهمیت مضاعف برخوردار است بحث تناسب جرم و مجازات خواهد بود و تبعاً ارباب متناسب با جرم می‌تواند در یک طرد اجتماعی و یا محرومیت مدنی نیز متبلور گردد.

۲.۲.۲. باز اجتماعی شدن

یکی دیگر از اهداف اساسی مجازات، باز اجتماعی شدن بزهکار تلقی شده و فرض بر این است که باید به وسیله‌ای بازپروری و به دل جامعه بازگردد و پیوندهای خود با اجتماع را احیاء نماید. گروهی اصلاح و تربیت و باز اجتماعی شدن را اساساً جزیی از توجیه مجازات می‌دانند و معتقدند حس ناخوشایند ناشی از مجازات، فرد را به اشتباه خود واقف و از آن پشیمان می‌سازد. به علاوه رسالت مجازات این است که رفتار مجرم را اصلاح نموده و در فرایند خود او را برای بازگشت سالم به جامعه آماده سازد تا به‌عنوان یک عنصر مفید در جامعه ایفای نقش نماید. این خاصیت اصلاح‌کنندگی ناگزیر صورت مجازات را از یک اقدام رنج‌آور صرف، به یک وجهه درمانی تبدیل می‌نماید. بدیهی است که این یک مسأله قطعی و مطلق نخواهد بود. به نظر نگارنده وندالیسم یکی از ناهنجاری‌هایی است که معلول رابطه فرد و جامعه است و رفتار وندالیستی برخواسته از اراده آزاد و مخالف با ساختار حقیقی اجتماع است و در حقیقت رفتار وندالیستی عمل ضد اجتماعی محسوب می‌گردد. با این اوصاف وقتی که فرد وندال خود را از جامعه جدا می‌داند با رفتار وندالیستی با جامعه مقابله می‌کند در واقع نمی‌خواهد به دل جامعه بازگردد و از طرفی برای فرد وندال مصلحت و منفعت عمومی بی‌ارزش است می‌توان گفت وندال‌ها احساس می‌کنند هنجارهایی برای تنظیم رفتارهایشان وجود ندارد و راه‌های مقبول برای رسیدن به هدف نیز مسدود است. در نتیجه آنها مسیرهایی متفاوت و متضاد برای عملکرد، در برابر خود می‌یابند نهایتاً باز اجتماعی شدن برای فرد وندال معنایی ندارد چون نمی‌خواهد با جامعه پیوند داشته باشد. وندال خود را در جامعه و جامعه را در خود نمی‌بیند لذا رفتار وندالیستی با واکنش کیفری اجتماع مواجه خواهد شد. مجازات شرط کافی برای اصلاح نیست و

شرط لازم نیز نخواهد بود و لاجرم ایجاد ندامت و قصد اصلاح به تنهایی ناشی از آن نمی‌باشد. به همین ترتیب اصلاح تنها هدف کیفر نیست و در کنار سزادهی و بازدارندگی باید به آن توجه گردد. به علاوه طبیعت برخی جرائم به اندازه‌ای ناچیز و بی‌ارزش است که نیاز مجرم به اصلاح تصورشدنی نیست. بنابراین دیگر هدف‌های مجازات بازدارندگی و کیفر باید به همین اعتبار باقی بمانند و گاهی تحقق آن‌ها اهمیت بیشتری نسبت به پذیرش دلایل طرفداران نظریه‌ی اصلاح دارد (عوا، ۱۳۸۵: ۳۹). در مجازات‌های سالب آزادی یعنی زندان نیز صرف حبس موجب اصلاح نمی‌گردد و آنچه که اهمیت دارد تدابیری است که مسئولین زندان جهت بازپروری در محیط زندان اتخاذ می‌نمایند.^۱

۳.۲.۲. سزادهی

امروزه بحث اصلی سزادهی این است که کیفر باید در برابر جرم اعمال گردد. می‌توان به این نتیجه رسید که وندال‌ها با رفتار وندالیستی به آن دسته از ارزش‌هایی که برای جامعه مهم است تعرض می‌کنند لذا تعرض به این ارزش‌ها پاسخ‌گویی کیفری را می‌طلبد. امروزه شکستن هنجارهای دیکته شده از جانب فرهنگ رسمی، حتی بدون موافقت اعضای جامعه، از چنان اهمیتی برخوردار است که مستوجب سزادهی قلمداد می‌گردد. وندال با رفتار خویش یک عمل ممنوعه را مرتکب می‌شود و رفتار وندالیستی به علت ظاهر آسیب‌زننده در واقع احساس ناامنی را در بین شهروندان ایجاد می‌کند بنابر این وندالیسم ایجاد آسیب می‌کند اما انگیزه‌های عمدتاً خودنمایانه در رفتار وندالیستی در واقع مشوق اتخاذ تدابیر کنترل کیفری خواهد بود و با رعایت تناسب جرم و مجازات همچنان سزادهی یکی از موثرترین شیوه‌های حفاظت از ارزش‌های هر جامعه است و تناسب جرم و مجازات ریشه در این ویژگی دارد و اساساً حتی با پذیرش اهمیت بازدارندگی و اصلاح به هیچ روی نمی‌توان از مکافات و جزا چشم‌پوشی نمود.

۳. تحلیل وندالیسم در آیینۀ دیدگاه گذشته‌نگر و آینده‌نگر

با توجه بدان چه که تا کنون گفته شد به نظر می‌رسد یکی از اولین اهداف و تبعاً کارکردهای مجازات‌ها جبران زیان و خسارات وارده بر بزه دیده، اعم از این‌که فرد حقیقی باشد یا حقوقی و یا کل اجتماع می‌باشد. در بحث وندالیسم، نتیجه نهایی که به آن قائل شدیم این بود که زیان دیده در این کژروی اساساً جامعه بوده و آنچه تخدیش گردیده آسایش عمومی است. طبق دیدگاه مکافات گرا و

۱. هر چند تحقیقات فراوانی در باب طبیعت و اهداف مجازات زندان از نظر قانونی، قضایی و اجتماعی صورت گرفته، اما تنها تعداد محدودی از آنها به ضرورت توجه به اداره نهاد زندان و تجزیه و تحلیل نقش کارکنان و پویایی فرهنگی و سازمانی در زندان‌ها پرداخته‌اند. کویل، آندرو، مدیریت زندان‌ها در دوران گذار، ترجمه حسن طغری نگار، مرکز بین‌المللی مطالعات زندان، تهران، انتشارات وفاق، چ ۱، ۱۳۸۳، ص ۱۳.

گذشته نگر، وندال با تخطی از قوانینی که به علت زندگی در بطن جامعه و استفاده از امکانات آن موظف به رعایت و حفظ آنها بوده، مستحق تنبیه گردیده است. جامعه که به علت مشکلات ساختاری و ضعف نهادی موجب شده است گروهی از جوانان هیچ راهی جز دست زدن به تخریب به اصطلاح گسترده و بی‌هدف به جای اعتراض و بیان دیدگاه و جلب توجه و حتی تفریح نداشته باشند، خود مقصر در این رفتار ضد اجتماعی است. حتی شاید بتوان گفت هزینه‌ای که وندالیسم بردوش جامعه بار می‌کند خود به نوعی مکافات و تنبیه کلیت اجتماع است و در هر حال اقدام جوانان برخلاف اخلاق است و رویکرد گذشته نگر چنین اقدامی را جرم دانسته و مجازات را تنها پاسخ آن میدانند و حتی در رویکرد آینده‌نگر که ملاک سودمندی مجازات و نفع اجتماعی است در واقع به لحاظ وجه مشترک بین دیدگاه‌ها که به دنبال آرمان‌گرایی هستند و از طرفی رفتار جوانان زیان‌شدیدی در عمل به جامعه وارد می‌سازد مهر تایید بر تحلیل بالاست و انگیزه‌ی مؤثر در کژروی دانستن یا ندانستن عمل نیست، اما به نظر می‌رسد نقش عمده‌ای در بررسی میزان زیانی که در عمل به جامعه وارد می‌سازد و همین‌طور اعتقاد به ناگزیر بودن رفتار وندالیستی تحت شرایط اجتماعی و روانی خاص خواهد داشت. وقتی بدانیم بسیاری از رفتارهای وندالیستی عادی تا حد زیادی جنبه آگاهی بخشی دارد مسلماً در رویکرد یکسان داشتن به این اعمال تردید خواهیم کرد. حتی دور از ذهن نیست که بخواهیم رفتار یکسان را با توجه به اوضاع و احوال و انگیزه‌هایی که منطقی‌اً پذیرفته هستند به چند صورت با واکنش کیفری مواجه سازیم.

۱.۳. توجیه کیفری گذشته‌نگر

درواقع نظریه‌های معتقد به سزادهی اساساً به معنای لزوم مجازات کیفری وندال می‌باشد. لذا سزادهی یکی از کهن‌ترین منش‌های توجیه کیفر است و رویکرد گذشته‌نگر در واقع اندیشه‌ای کهن و یادگار دورانی است که در آن انتقام مبنای اصلی کیفر را تشکیل می‌داد. به نظر محقق وندال به صورت آزادانه عمل خلاف را برگزیده است برای هر رفتار خلافی قیمتی وجود دارد که باید پرداخت شود رفتار وندالیستی رفتار ممنوعه و خلاف است. لذا وندال باید قیمت آن را پرداخت کند و فقط مجازات کیفری تنها واکنش کیفری خواهد بود. جبران خسارت بزه دیده در وندالیسم، از قضا، در اثر کیفر به دست نمی‌آید. آنچه به آن تجاوز شده نظم جامعه است و اصل تناسب و یکسانی طبیعت کیفر و جرم به تعبیر بکار یا ما را ناگزیر از تمایل به سمت مجازات‌های اجتماعی می‌نماید. بر فرض پذیرش برخی صور وندالیسم به عنوان جرم و به علاوه دستیابی هیئت اجتماع به وندال آسیب زنده به نظم عمومی از طریق تخریب اموال عمومی، آنچه نظم مخدوش شده را ترمیم می‌نماید، الزام وندال به کمر بستن به خدمت اجتماع و محکوم کردن او به مجازات‌های جایگزین و به اصطلاح اجتماعی است؛ وندال باید با انجام خدمات اجتماعی خسارت بزه دیده واقعی عمل خود یعنی جامعه را جبران نماید.

آشکاراست که بدی و کژروی را تنها می‌توان با تحمیل کیفرپاسخی شایسته داد و تنها کیفر است که با تحمیل رنج و سختی بر وندال دوباره کرامت اخلاقی را احیا می‌نماید و حق کیفر از نقض قانون و تجاوز به اصول اخلاقی سرچشمه می‌گیرد (تبیت، ۱۳۸۴: ۲۵۳). بنابراین نگارنده به این نتیجه رسیده است که رفتار وندالیستی به عنوان اقداماتی نابهنجار، آسیب زننده نظم اجتماعی، مخل آسایش عمومی و در تضاد ساختار حقیقی جامعه است و هر بار که وندال اقدام به تخریب می‌نماید نه تنها سرمایه‌های ملی را نابود می‌سازد، بلکه برای جبران و اصلاح وضعیت مورد نظر بهای سنگینی را بر دوش خود و شهروندان تحمیل می‌سازد. و ارتکاب اینگونه رفتار خرابکارانه در واقع بهداشت روانی و اجتماعی فرد فرد جامعه را با خطر مواجه می‌سازد. در حقیقت زندگی اجتماعی به عبارت بهتر فعالیت سود آوری است که بقای آن به همکاری افراد بستگی دارد. همه‌ی افراد از یک نظم منبعت از ارزش‌های حاکم منتفع می‌گردند. در یک عمل مشارکتی و تحت قاعده‌ی انصاف، هرکسی از اطاعتی که دیگری از ارزش‌ها و قواعد حاکم می‌کند، بهره‌مند می‌شود. ولی وندال‌ها با رفتار وندالیستی و خرابکارانه و هنجار شکن به مانند کسانی هستند که از دیگران سواری رایگان می‌گیرند. وندال‌ها بدون اینکه هزینه‌ی اطاعت از قواعد و ارزش‌های حاکم را بپردازند، بلکه از آرامش و نظم حاصل از عمل دیگران سود می‌برند و در حقیقت وندال خودش را بر دیگران ترجیح می‌دهد در نتیجه رفتار وندالیستی به بنیان‌های جامعه و حکومت آسیب می‌رساند. لذا کیفر، پاسخ بدیهی به این خطاکاری است (پاشا صالح، ۱۳۴۸: ۱۱۴؛ نجفی ابرند آبادی، ۱۳۸۳: ۲۳). به نظر نگارنده آنچه که ماهیت اصلی کیفر را تشکیل داده و آن را از سایر تنبیهات متمایز می‌سازد این است که کیفر حامل نوعی از سرزنش اجتماعی و اخلاقی است. بنابر این واکنش کیفری در مقابل رفتار وندالیستی در حقیقت انعکاسی از سرزنش اجتماعی در برابر این رفتار نابهنجار و غیر اخلاقی است. وندالیسم بیش از هر چیز مولود ساختارهای غلط اجتماعی و جامعه پذیری نامناسب نوجوانان و روحیه درونی شده پرخاشگری می‌باشد، بنابراین حذف مقطعی وندال از صحنه جامعه هیچ تأثیری بر وندالگری وی نخواهد داشت و چه بسا با افزایش احساس اجحاف و ناکامی و از آن مهمتر یافتن توجیهات اخلاقی و به زعم خود منطقی برای اجتماع ستیزی و انتقام از جامعه، رفتارهای او را تشدید نماید. جریمه‌های نقدی نیز به علت روشن غیر ارعابی بودن و از آن مهمتر عدم قابلیت جبران خسارت واقعی که نه تخریب مال بلکه تعدی به نظام اجتماعی است در این مورد راهگشا نخواهند بود. بنابراین مطابق دیدگاه مکافات گرا یا سزادهی می‌توان به لزوم واکنش اجتماعی به وندالیسم حکم داد و با تکیه بر اصل مترقی و غیرقابل چشم‌پوشی این دیدگاه، یعنی لزوم تناسب جرم و مجازات، به سمت کنترل کیفری اجتماعی البته در فرض جرم انگاری برخی صور وندالیسم حرکت نمود.

۲.۳. توجیه کیفری آینده‌نگر

از سوی دیگر با توجه به دیدگاه آینده‌نگر و معتقد به سودمندی مجازات و نفع اجتماعی نیز، به شایستگی می‌توان تحلیل قبلی را تأیید نمود. بدیهی است که مراقبت اجتماعی و تلاش عمومی برای کاهش میزان وندالیسم در جوامع اصلی‌ترین راه ممانعت رفتار می‌باشد و اینکه این مراقبت به چه صورت انجام گیرد مسأله‌ای است که می‌توان بر مبنای دیدگاه‌های آینده‌نگر به آن پرداخت. بازدارندگی و ارعاب که از دید قائلان به این دیدگاه دو ویژگی اصلی مجازات‌ها هستند، به علت کارکرد مفید خود در جلوگیری از جرم به‌عنوان اساس توجیه اخلاقی واکنش کیفری به حساب می‌آیند. بدین ترتیب می‌توان گفت زمانی که عملی از دید عرف و فرهنگ غیر رسمی جرم نباشد تعیین واکنش‌های کیفری و به ویژه مجازات‌های غیر اجتماعی هیچ‌گونه تأثیری نخواهد داشت و اساساً نه تنها بحث ارعاب و بازدارندگی در آن منتفی است بلکه می‌تواند کارکرد عکس داشته و با ایجاد حس همدلی با محکوم به مجازات، مشروعیت نظام قانونی را با چالش مواجه سازد. به عبارت بهتر شدت کیفر بر میزان محکومیت اخلاقی مؤثر نیست و آنچه در اینجا نقش مهمی ایفا می‌نماید میزان مشروعیت قانون و قانونگذاران و عادلانه بودن مجازات‌ها در نظر عموم مردم جامعه است. بررسی‌های میدانی انجام شده مرتبط به این تحقیق و در سطح شهر تهران نشان می‌دهد که رفتارهای وندالیستی از دید عموم جامعه جرم نیستند. ناگزیر مجازات فرد وندال از دید عموم بی‌عدالتی تلقی خواهد شد.^۱ از سوی دیگر اساساً اعضای جامعه به این مسئله که ممکن است وندال‌گری از دید حاکمیت جرم بوده و برای آن مجازات تعیین شده باشد، قبل از اینکه درگیر مسئله باشند، توجهی نداشته و نسبت به آن بی‌اطلاع هستند.

مطابق عقاید معطوف به نفع اجتماعی می‌توان به مجازات‌های اجتماعی به‌عنوان واکنش متناسب، مفید، قابل اجرا و قطعی نسبت به وندالیسم در صورت نیاز به کنترل کیفری آن قائل بود. در همین حال چون خاصیت اصلاح‌کنندگی مجازات‌های اجتماعی به مراتب قوی‌تر از کیفرهای سزا دهنده است. کیفرهای اجتماعی خود مجازات‌هایی هستند که به علت تمایل و تأکید بر جنبه سود اجتماع به سمت زندان‌زدایی به مجازات‌های اجتماعی شهرت یافته‌اند (حاجی تبار فیروزجایی، ۱۳۸۶: ۷ و ۷۵). این انتقاد که فرد وندال در صورت عدم مواجهه با کیفر از بازاجتماعی شدن و اصلاح به دور خواهد ماند پذیرفته نخواهد شد. تحقیقات فراوان صورت گرفته همگی حاکی از این هستند که سیاست‌های اصلاحی در زندان‌ها به هیچ وجه کارآمد و مفید نبوده است و این مسأله به‌ویژه در مورد وندال‌ها که زمینه‌های خاص اجتماعی و روانی در ارتکاب کژروی خود دارند، نمود خواهد یافت. حتی می‌توان اعلام کرد که فرد وندال با روحیات جامعه ستیز خود زمینه مناسبی برای یادگیری جرائم دارای اهمیت بیشتر در زندان خواهد داشت. محیط زندان‌ها اساساً جرم‌زاست و یادگیری‌های افتراقی در آن

1. www.khabaronline.ir,1388.10.8

به شدت رواج دارد. در همین حال خود محیط زندان به علت برخوردهایی که در آن رخ می‌دهد می‌تواند مکان مهیایی برای وندال‌گری قلمداد گردد.

در هر صورت واقعیت این است که وندالیسم وجود دارد و باید آن را شناخت تا بتوان با تمایز میان رفتار وندالیستی بیمارگونه با جرائم مشابه آن سیاست مناسبی در قبال این عمل برگزید. بیش از هر چیز مناسب است تا به تفاوت میان وندالیسم^۱ و رفتار وندالیستی^۲ و وندال‌گری^۳ اشاره کنیم. رفتار وندالیستی یعنی رفتار عامدانه و آگاهانه‌ای که به اموال فارغ از کیستی مالک آن آسیب وارد می‌سازد و زمانی که به عرف یک گروه و یا عملکرد به عادت یک فرد تبدیل شود وندالیسم شکل می‌گیرد. وندال‌گری نیز دست زدن به رفتارهای وندالیستی با آگاهی فرد نسبت به اینکه در حال ارتکاب چنین عملی است، می‌باشد. به عبارت دیگر ناخودآگاهی در وندال‌گری کمرنگ خواهد بود. هر چند مرز گذاشتن میان وندال‌گری و وندالیسم تنها در مباحث زبانی و نظری کاربرد دارد و نتایج عملی در بر نخواهد داشت. در مبحث فلسفی-اخلاقی دو دلیل عمده یعنی مخالفت با اخلاق و ایراد آسیب به جامعه وجود دارد که در ذات وندالیسم نهفته است، لذا رفتار وندالیستی مذموم و ناپسندیده و نادرست می‌باشد و قبح این عمل و نکوهیده بودن آن به حدی می‌رسد که می‌توان وندال‌ها را افرادی ضداجتماع و دشمنان آشکار جامعه دانست و رفتار آنها را نهایت خشونت‌گری و عصیان‌گری قلمداد کرد. وندال‌ها با ارتکاب ارادی رفتار وندالیستی درحقیقت کیان اخلاق و اصول اخلاقی چون عدالت را مخدوش می‌نمایند و در واقع عملی در معارض با اخلاق انجام می‌دهند و از آنجایی که نظم اخلاقی برهرچیز مقدم است وندال‌ها به واسطه ی ارتکاب رفتاری مخالف با اصول اخلاقی کیان این نظم را به مخاطره می‌اندازند و از طرفی با توجه به اینکه نظم طبیعی عالم برمحوریت اخلاق تحقق یافته است. لذا رفتار وندالیستی تعرض به این نظم اخلاقی و سلامت آن می‌باشد. از زمان پایبندی جوامع بشری به اصول اخلاقی درواقع اخلاق از اهمیت بسزایی برخوردار شده است که رفتار وندالیستی مبین یک خطای اخلاقی است که برضمیر اجتماع نقش می‌بندد انسان به حکم فطرت خویش همواره درپی دستیابی به این متعالی و تحقق آرمان سعادت برای خود بوده است به دنبال همین آرمان‌گرایی است که بشر تلاش نموده به هر شیوه از این نظم آرمانی پاسداری نماید آنچه که تمامی دیدگاه‌ها و نظریات فلسفی را به یکدیگر پیوند می‌دهد آرمان‌گرایی دراین حوزه‌ی شناخت است هر یک دارای گونه‌ای جهان بینی آرمان‌گرا بوده و درپی ترسیم نظمی آرمانی می‌باشند و نقشی را در جریان تکامل این نظم آرمانی ایفا می‌نمایند باین وجود رفتار وندالیستی با آثار عصیان‌گری و خشونت‌گری عملاً به مقابله با چنین نظمی برمی‌آید جدای از چیستی و چرایی این رفتار که می‌توان

1. Vandalism
2. Vandalistic behavior
3. Doing vandalism

به آسیب‌های اجتماعی یا عوامل فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی و اختلال هنجاری استناد نمود به هر حال وندال‌ها با نابهنجاری و خشونت‌گری و خشم و تنفر به اجتماع و محیط اطرافشان و ایجاد بی‌نظمی و عمل خلاف اخلاق به جهت آسیب رساندن و زیان به جامعه اقدام می‌نمایند. به نظر نگارنده در نظام معرفت‌شناختی فلسفی، هر چند توجیهات اخلاقی گذشته نگر مبتنی بر توجیه پیشینی و بدیهی است. و هیچگونه تجربه‌گرایی را بر نمی‌تابد و دستورات اخلاقی جایگاهی پیشینی در عقل دارند و هرگز نمی‌توانند از هیچ شناخت تجربی حاصل شوند. و آینده‌نگر و اخلاقی‌ش به مانند اصلاح و درمان و... مبتنی بر تجربه هستند و توجیه آنها از نوع پسینی است اما در هر حال گذشته نگر استحقاق و آینده‌گرا مبنای اصل آسیب را ملاک می‌دانند. در نهایت اخلاق درون مایه‌ی اصول فلسفی است لذا وندال با رفتار خودش ارزش‌ها و حقوق جامعه را نقض می‌کند و به آن آسیب می‌رساند از این رو مستحق سرزنش اخلاقی است رفتار وندال خلاف اخلاق و خطاکارانه و آسیب‌رسان است. به نظر نگارنده می‌توان به این نتیجه رسید که در چیستی و چرایی ممنوع کردن رفتار وندالیستی و تخریبگر همواره مبنای آن که مبتنی بر رویکرد حمایتی، اخلاقی است پاسخگو می‌باشد. و در پاسخ به اینکه چرا چنین رفتاری باید قابل مجازات باشد، به خسارت و ضرری که حاصل این رفتار است توجه می‌شود. لذا آسیب‌های مادی حاصله از رفتارهای وندالیستی منجر به تخریب اموال عمومی می‌گردد. در حقیقت چنین رفتاری مقبول بودن ارزش احترام به اموال عمومی را به چالش می‌کشد. از طرفی مصالح عمومی بیانی دیگر از نظم عمومی است لذا مصلحت عمومی منفعت مشترک همه‌ی اعضای جامعه است و به کیان جمع و اصل زندگی جمعی مربوط است که رفتار وندالیستی در تضاد آن می‌باشد. بنابراین تعرض به این احترام‌ها و نقض مصالح عمومی نیاز به واکنش کیفی دارد و تبعاً در اثر واکنش کیفی جبران زیان و خسارت وارده بر جامعه و کل اجتماع حاصل می‌گردد. درست است که توجه به علل وندالیسم اعم از جامعه‌شناختی و زیست‌روانشناختی و بیماری دانستن این رفتار ما را بیشتر به سمت ترحم نسبت به مرتکبین سوق می‌دهد و باعث می‌شود دید کلی جامعه کمتر منتقم و بیشتر مساعد به حال وندال‌ها باشد، اما هرگز نمی‌توان بار سنگین اقتصادی و روانی ناشی از القای حس ناامنی را نسبت به این برآمده از وندالیسم را نادیده گرفت. بنابراین سیاست‌گذاران کیفی هرگز رویکرد عدم اقدام را برای گروه وندال‌ها اتخاذ ننموده‌اند و حتی در جهت جرم‌زدایی از آن نیز بیشتر در راه مباحث مربوط به پیشگیری قدم گذاشته‌اند. آری! امروز این عقیده کلاسیک که ذات فعل و نتیجه حاصله از آن مقیاس جرم و شدت آن است رو به زوال و فراموشی است. درست است که قانون‌گذار در بسیاری از مواقع عملی را به عنوان تنها راه حل آشکار

جرم انگاری می‌پندارد اما این نکته حائز اهمیت است وقتی که یک مسأله اجتماعی و یک کژروی جرم انگاری گردد فشار افکار عمومی بر دولت‌ها در این مورد زیاد می‌شود (محمودی، ۱۳۸۵: ۱۰). تعدادی از اشکال رفتار وندالیستی از نظر مردم جرم و کژروی به حساب نمی‌آیند. از سوی دیگر تا حد زیادی اعتقاد و فرهنگ عمومی به این سمت متمایل گردیده که وندال‌ها مجرمان مجبور هستند و قابل درمان و البته پیشگیری‌های شهری و اجتماعی مؤثرترین راه برای کنترل غیرکیفری وندالیسم است.

یک تحقیق میدانی در سال ۱۳۸۸ در تهران صورت گرفته است که در آن ۸۶ درصد پاسخگویان در سنین بالای ۲۴ سال، ۳۷ درصد مردان و ۶۳ درصد زنان و ۳۸ درصد در مقطع تحصیلی لیسانس و بالاتر بوده‌اند. ۴۱ درصد پاسخگویان از وندالیسم به معنای تخریب اموال عمومی مطالبی شنیده بوده‌اند. ۲۴ درصد آنها اذعان نموده‌اند که در زندگی خود دست به رفتار وندالیستی زده‌اند. علل ذکر شده برای وندالیسم از نظر جامعه آماری شامل خودخواهی، انتقام جویی و خصومت با جامعه، نارضایتی از زندگی، از خود بیگانگی و غلبه تکنولوژی بوده است. نکته بسیار جالب در این تحقیق این است که ۷۷ درصد پاسخگویان عقیده دارند نظارت اجتماعی نمی‌تواند عاملی برای کنترل اعمال وندالیستی باشد و همچنین می‌توان با ۹۵ درصد اطمینان گفت بین عدم قدرت قضاوت فرد، عصبانیت و عدم رشد کافی شخصیتی با ارتکاب رفتار وندالیستی رابطه معناداری وجود دارد. می‌بینیم که حتی در ایران که متأسفانه به علت نظام تدبیرکیفری نسبتاً تمامیت خواه افراد با تمایل به واکنش کیفری جامعه پذیر شده‌اند و به صورت ناخودآگاه به یکسانی دیکته شده از جانب حاکمیت گردن نهاده‌اند و پذیرفته‌اند که فرد باید در خدمت نظام اجتماعی باشد و در نتیجه تحمل رفتارهای ناپه‌نچار قاعدتاً در اینجا به نسبت نظام‌های لیبرال پایین‌تر است، وندالیسم بیش از آنکه ناشی از ضدیت با جامعه و قصد مجرمانه قلمداد شود ناشی از مشکلات اجتماعی، خانوادگی و روانی دانسته شده و درصد بالایی از افراد، کنترل کیفی را راهکاری مناسب برای کاهش آن نمی‌دانند.

تلاش برای نظارت بر کلیه شئون اجتماعی عملاً باعث بروز و ظهور بیش از پیش رفتارهای ضد اجتماعی به‌ویژه وندالیسم خصمانه و خودنمایانه خواهد شد. این نظام‌ها عملاً دچار سردرگمی در برابر این رفتارها شده و در یک دور معیوب مجدداً با جرم‌انگاری عمل سعی در کنترل بیش از قبل می‌نمایند. درحالی‌که به این مسأله که همین افزایش اختیارات قضایی عملاً موجب بسته شدن منافذ اجتماعی و متعاقباً بالا رفتن نرخ اقدامات اعتراضی وندالیستی خواهد شد، توجه ندارند (دل‌ماس، ۱۳۸۱: ۷۴؛ لازرژ، ۱۳۸۲: ۶۷). با توجه به عدم وجود قصد مجرمانه و همچنین انگیزه‌های خاص گناه شرافتمندانه و البته تأثیر فراوان اجتماع بر بروز وندالیسم می‌توان قائل به این بود اگر خسارت‌ها جنبه مدنی پیدا کرده و با بالابردن قدرت و فرهنگ بیمه، عدالت ترمیمی و میانجی‌گری و افزایش پیشگیری‌های وضعی بتوان آثار نامطلوب آن را کاهش داد، و می‌توان گفت؛ وندالیسم جرم نیست.

در مباحث مربوط به مبانی نظری تبیین‌کننده وندالیسم به تفصیل به عوامل اجتماعی و زیستی - روانی که در بروز این رفتارها نقش دارند اشاره دارد و در عین حال و با وجود توجیهات فراوان جامعه‌شناختی و روانشناختی وندالیسم، نمی‌توان گفت که رفتار وندالیستی آنچنان تحت‌تأثیر این عوامل است که بحث اراده در آن منتفی می‌شود. بازگشت به این اندیشه اثبات‌گرایان منطقی نیست و این امر چنان بدهی به نظر می‌رسد که نیازی به توضیح نداشته باشد. البته نادیده نمی‌گیریم که به تعبیر انریکو فری، عمد اراده تحت‌تأثیر انگیزه است.^۱ انگیزه غایت‌نهایی هر فعل است. بنابراین در رفتار وندالیستی، عامدانه و آگاهانه بودن و درموارد بسیار زیادی همراهی آن با قصد ایراد آسیب فرضی مسلم است. اما آنچه این عمل را مستحق بررسی‌های خاص‌تر می‌کند، عوامل اجتماعی دخیل در آن است.

در میان رفتارهای مجرمانه مخرب، وندالیسم از موقعیت ویژه‌ای برخوردار بوده و آنچنان با ویژگی‌های روانی افراد مرتکب و علل زمینه‌ای اجتماعی و همچنین شرایط شهری گره خورده که نمی‌توان به آسانی صرف فعل را برای سیاست‌گذاری درمورد آن مورد توجه قرارداد. به نظر می‌رسد یک نکته اساسی نیز در اینجا باعث تردید در واکنش محض کیفری به این عمل می‌شود و آن ناشناس ماندن مرتکب در اکثر قریب به اتفاق موارد است، که جرم دانستن آن به معنای لزوم مجازات را بیشتر برای اجتماع هزینه بر می‌کند تا مفید، مگر اینکه بپذیریم به علت نبود نهاد کیفری متناسب باید این عمل را جرم بدانیم، اما واکنش ویژه‌ای در قبال آن داشته باشیم و به اصطلاح رویکرد عدم اقدام را برگزینیم؛ این دوگانگی در واقعیت وندالیسم که از یک سو تا حد بسیار زیادی حتی بیش از اکثر افعال کژروانه تحت‌تأثیر عوامل محیطی و روانی است و از سوی دیگر فعلی زینبار برای جامعه قلمداد می‌شود، سیاست‌گذاری در قبال آن را با اشکالاتی مواجه خواهد ساخت. دور از دسترس بودن دریافت انگیزه در کنار نقش محیط در این دست رفتارها مقیاس دادن به وندالیسم را دشوار ساخته است. آنچه اینجا مد نظر ماست تلاش برای توجیه جرم زدایی از صورت‌های اعتراضی و فاقد قصد مجرمانه وندالیسم، درحالی که آسیب ناشی از آن به جامعه چنان شدتی ندارد که نهادهای حاکمیت به سمت انتقام متمایل شوند، می‌باشد. در هر صورت ظرفیت محدود نهادهای قانون‌گذار و عدم توانایی دولت‌ها در انطباق با دگرگونی‌های اجتماعی و تردید آنها درمورد افزایش جرم در صورت تغییر رویکرد مجازات محور و همین‌طور نگرانی از کاهش اقتدار نهادهای رسمی قضایی و پیش از همه عدم بینش مناسب نسبت به پدیده‌های اجتماعی و مفهوم جرم‌زدایی، همگی موانعی در جهت کاهش کنترل‌های جزایی بر وندالیسم خواهند بود.^۲ حتی بحث قضا‌زدایی و افزایش کنترل‌های پلیسی را نمی‌توان سیاست متناسبی در قبال وندالیسم دانست. قضا‌زدایی عبارتند از امتناع از رسیدگی‌های

1. Enrico Ferri

۱. برای مطالعه بیشتر رجوع شود به: گزارش جرم زدایی اروپا، ص ۶۹.

کیفری یا توقف آنها در مواردی که نظام عدالت کیفری به طور رسمی صالح به رسیدگی است (نجفی ابرنآبادی، ۱۳۷۵: ۲۸۷؛ مهرا، ۱۳۷۷: ۳۰۱).

بدین ترتیب که با آموزش سعی می‌شود نیروهای ضابط مطابق بحث اقتضای تعقیب نسبت به برخورد با جرائم اقدام نمایند (آشوری، ۱۳۸۱: ۹۳-۸۸). به نظر نمی‌رسد این سیاست تاثیر چندانی در اساس کنترل‌های کیفری داشته باشد و یک نمونه بارز نامطلوب برخوردهای پلیسی در رفتارهای وندالیستی، در حین اعتراضات جمعی افراد دیده می‌شود. در هر حال و با توجه به تمامی آنچه که گفته شد، جرم‌انگاری وندالیسم در معنای اصیل جامعه‌شناسانه خود نه تنها عبث و باعث تورم قضایی است، بلکه هیچیک از آثار مثبتی که از مجازات‌ها مورد توقع است، در جریان جرم‌انگاری و اعمال مجازات احتمالی افعال وندالیستی بروز نمی‌کند. آنچه حائز اهمیت است کاهش نرخ وندالیسم است که به نظر می‌رسد از راه کنترل غیر کیفری و پیشگیری‌های وضعی و اجتماعی بهتر حاصل می‌گردد.

نتیجه‌گیری

وندالیسم یک عمل منجر به کاهش ارزش مادی شی به صورت آگاهانه و ارادی و بدون انگیزه نفع مادی است، که البته قربانی عمل و خود مرتکب بسته به هنجارها و قواعد حاکم بر شرایط ارتکاب نتایج آن را آسیب می‌دانند. آسیب حاصله فیزیکی که به کل یک ساختار یا محتویات آن اعم از اینکه مالک خاص داشته باشد یا خیر و در عین حال مرتکب بدون توجه به اینکه مالک آن چه کسی باشد به شی وارد می‌نماید. و حتی وندال‌ها آگاهی ندارند که خودشان و خانواده‌شان به واسطه مالیات و عوارضی که به مراجع و موسسات دولتی پرداخت می‌کنند در تأمین منابع خرید تأسیسات عمومی شریک و سهیم هستند و در حقیقت با چنین رفتار کژروانه سابوتاژ نه تنها به جامعه بلکه به خودشان ضرر می‌رسانند. اهداف بالقوه وندالیسم در واقع مساوی با کل دارایی‌های ملموس یک جامعه خواهد بود، و بدیهی است اینکه رفتار وندالیستی در کجا، تحت چه شرایطی و توسط چه افرادی صورت پذیرد، در شدت واکنش اجتماع به آن مؤثر می‌باشد. نکته کلیدی در تشخیص رفتار وندالیستی، تخطی از قواعد است که باید در کنار وجود تخریب مورد توجه قرار گیرد.

زمانی که این تعریف و ملاک‌های فوق مورد توجه قرار گیرد، وندالیسم به نحو شایسته‌ای از رفتارهای مشابه آن مانند تخریب، احراق، تروریسم، اعتراضات خیابانی، سابوتاژ و... قابل تمیز بوده و می‌توان نسبت به تدبیر اندیشه کیفری منحصر به آن با جزمیت مطلوب امیدوار بود، تدبیری در یک چارچوب دقیق از مبانی نظری، ریشه‌های اجتماعی، فردی، زیستی و... وندالیسم. وندالیسم به هیچ وجه عملی که دارای انگیزه مادی باشد نیست. یک وندال اصیل هرگز در پی منافع اعم از مادی یا معنوی نبوده و در تخریب حاصله از رفتار وندالیستی فایده مادی وجود نخواهد داشت. آنچه بیش از هر چیز انگیزه یک وندال برای دست زدن به آسیب می‌باشد، خودنمایی و بیان اعتراضات فرو خورده

است. عصیان و ندال ها هر چند واکنشی است به احجافها و ناملايمات اجتماعي، اما از سوی همين اجتماع ذهن كجی به نظم و انحراف از نُرْم و هنجار در نظر گرفته می‌شود و افراد جامعه از حاکمیت انتظار برخوردار و واکنش نسبت به این پدیده دارند. اما عقلانی است که واکنش اجتماعي به هر كژروی با شرایط خاص زمينه‌ای و موقعیت كژرفتار تناسب داشته باشد. نکته اینجاست که قرن‌ها مترادف بودن کنترل اجتماعي با مجازات باعث شده همچنان توجه به کنترل‌های غیر كیفري در موضع ضعف باشد.

عدم كاری مجازات‌ها در بسیاری از موارد روشن شده است. اهداف مجازات‌ها یعنی ارباب، بازدارندگی، بازپروری و بازاجتماعي شدن و سزادهی در صورتی به كمال رخ می‌دهد که اولاً جامعه جرم انگاری یک عمل را عادلانه و مجازات آن را متناسب بداند و در دیگر سو، بزهكار قابل دستیابی و مجازات باشد. با یک نگاه کوتاه به مصادیق رفتار وندالیستی روشن می‌گردد که این كژروی در شرایط مكاني و زمانی خاصی مانند كوچه‌های خلوت، مكان‌های كم رفت و آمد، در ازدحام و... اتفاق می‌افتد و امکان دستگیری مرتكب در آن بسیار پایین است. از سوی دیگر نقش تاثیر عوامل اجتماعي و رواني در تمامی نظریات در آن پررنگ است که حتی در صدق عنوان مجرم که در بردارنده مفهوم اراده آزاد است به وندال، باید به طوری جدی تشكيك نمود. فشار ساختار اجتماعي و شرایط بی هنجار می‌تواند افراد را به ناهمسازی و عصیان سوق دهد. ضعف جامعه در ایجاد فرصت‌های برابر منجر به ناکامي منزلتي جوانان طبقات فرودست و سرخوردگی آنها و درگیر شدن این گروه در خرده فرهنگ‌های بزهكاری می‌گردد که شاید یکی از كم خطرترین آنها گروه‌های وندالیست باشند.

لذا چنین نتیجه‌گیری می‌شود که کنترل كیفري وندالیسم روش مناسبی برای مقابله با آن نیست بلکه در فرایند پاسخ‌دهی، خود به بخشی از مسأله تبدیل می‌شود و چنین رفتار كژروانه به صورت خشونت بار تقویت می‌گردد و به هیچ وجه قابلیت مقابله ریشه‌ای با كژروی را ندارد. بنابراین به‌واسطه پیشگیری وضعی و پیشگیری‌های اجتماعي که خانواده و گروه‌های اجتماعي و تربیت و شیوه جامعه‌پذیری افراد را هدف قرار می‌دهد و به‌عنوان اقدام اساسی و دائمی است. و راهكارهای پیشگیرانه غیركیفري تأثیرات مثبتی را به همراه دارد. به قول مثَل معروف قدیمی که پیشگیری بهتر از درمان است و وسعت دادن اختیارات قانونی پلیس در نقش میانجی‌گری (قبل از تشكيل پرونده در دادسراها و عدم برچسب زنی) و ایجاد سازمان‌های مردم نهاد (در راستای دیده بانی بهتر نسبت به اموال عمومی) و به‌ویژه تشكيل و تأسیس شورای هماهنگی خاص از اموال عمومی با مشارکت آموزش و پرورش، فرمانداری، شهرداری، بهزیستی، مراجع انتظامی و صدا و سیما در راستای آموزش‌های رایگان فرهنگی و اجتماعي و اقتصادی نسبت به اموال عمومی و آموزش فرزندپروری به خانواده‌ها و شناسایی کودکان و دانش آموزان دارای اختلالات رفتاری و حتی گنجاندن میزان اهمیت اموال عمومی در کتب درسی می‌تواند راهكار مناسبی برای مقابله با وندالیسم باشد.

منابع

- آذریان، سید صادق (۱۳۸۸)، **فلسفه مجازات‌های اسلامی**، اقتباس از سایت راسخون.
- اردبیلی، محمدعلی (۱۳۸۴)، **حقوق جزای عمومی**، جلد یک و جلد دو، چاپ هفتم، تهران: انتشارات میزان.
- آزادخانی، پاکزاد (۱۳۹۹)، «بررسی نقش مدیریت انتظامی در رفتارهای وندالیستی با تأکید بر کیفیت محیط شهری مطالعه موردی شهر ایلام»، **دوفصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای اجتماعی شهری دانشگاه شهید باهنر کرمان**، دوره ۷، شماره ۲، شماره پیاپی ۱۷، پاییز و زمستان، ص ۱۷۳-۱۹۳.
- اسکروتن، راجر (۱۳۷۵)، **کانت**، ترجمه علی پایا، چاپ اول، تهران: انتشارات طرح نو.
- آشوری، محمد (۱۳۸۹)، **آیین دادرسی کیفری**، جلد اول، چاپ هفتم، تهران: انتشارات سمت.
- یرانمنش، اعظم (۱۳۸۹)، «وندالیسم در سیاست کیفری ایران»، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
- بکاریا، سزار (۱۳۸۰)، **رساله جرائم و مجازات‌ها**، ترجمه محمدعلی اردبیلی، چاپ چهارم، تهران: نشر میزان.
- بهرامی مهنه، فاطمه (۱۳۸۴)، «بررسی عوامل مؤثر بر وندالیسم در نوجوانان و جوانان (۱۵ الی ۲۴ سال)»، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته پژوهشگری علوم اجتماعی، دانشگاه الزهراء، تهران.
- پاشا صالح، علی (۱۳۴۸)، **مباحثی از تاریخ حقوق**، تهران: چاپ اول، انتشارات دانشگاه تهران.
- پرادل، ژان (۱۳۸۱)، **تاریخ اندیشه‌های کیفری**، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
- تبیث، مارک (۱۳۸۴)، **فلسفه حقوق**، ترجمه حسن رضایی خاوری، چاپ اول، مشهد: انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی.
- داودی گرمارودی، هما (۱۳۸۴)، «مکتب نئوکلاسیک و احیای رویکرد سزادهی»، **مجله حقوق و علوم سیاسی**، تهران: شماره ۶۸، ص ۱۷۶-۱۹۰.
- جوادی یگانه، محمدرضا (۱۳۷۸)، «مشکلات اجتماعی و نظریه جامعه شناختی، نقد و بررسی کتاب مشکلات اجتماعی رابرت مرتون»، در کتاب ماه علوم اجتماعی (۱۸).
- جوان جعفری، عبدالرضا (۱۳۹۱)، «سزاگرایی در فلسفه کیفر»، **مجله پژوهش‌های حقوق کیفری دانشگاه علوم اسلامی رضوی**، شماره اول، بهار و تابستان، ص ۵۹-۸۱.
- جوانمرد، بهروز (۱۳۸۸)، **تسامح صفر سیاست کیفری سخت گیرانه در قبال جرائم خرد**، چاپ اول، تهران: انتشارات میزان.

- حاجی تبار فیروز جایی، حسن (۱۳۸۶)، **جایگزین‌های حبس در حقوق کیفری ایران**، چاپ اول، تهران: انتشارات فردوسی.
- حبیب‌زاده، محمدجعفر (۱۳۸۰)، **حقوق جزای اختصاصی**، جرائم علیه اموال، چاپ سوم، تهران: انتشارات سمت.
- حبیب‌زاده، محمدجعفر (۱۳۸۲)، **جرائم علیه اموال و مالکیت**، تهران: انتشارات سمت.
- دلماش، مارتی (۱۳۸۱)، **میری، نظام‌های بزرگ سیاست جناحی**، جلد نخست، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، چاپ اول، تهران: نشر میزان.
- ژانورن، پاتریس (۱۳۶۷)، «وندالیسم؛ بیماری جهانی خرابکاری»، ترجمه فرخ ماهان، **مجله دانشمند**، تهران: شماره ۲۹۹، شهریور ۱۳۷۷.
- ستوده، هدایت اله (۱۳۸۷)، **آسیب‌شناسی اجتماعی**، چاپ پنجم، تهران: انتشارات آوای نور.
- عوا، محمد (۱۳۸۵)، **درآمدی بر اصول نظام کیفری اسلام**، ترجمه حمید روستایی صدرآبادی، معاونت حقوقی و توسعه قضایی قوه قضائیه، مرکز مطالعات توسعه قضاییه، چاپ اول، تهران: انتشارات سلسبیل.
- غلامی، حسین (۱۳۸۵)، «الگوی کیفر و ارزیابی انتقادی آن»، **فصلنامه مفید**، شماره ۴، ص ۱۰۹-۱۴۰.
- فدایی، حسن (۱۳۸۷)، «تخریب اموال شهری در قوانین و مقررات و نقش بازدارنده مدیریت‌های محلی»، **ماهنامه اطلاع رسانی، آموزشی و پژوهشی**، شماره ۲۵، ص ۵۸۶-۵۶۹.
- قاسمی، وحید، ذوالاکتاف، وحید و نورعلی وند، علی (۱۳۸۸)، «توصیف جامعه شناختی عوامل مؤثر بر وندالیسم و اوباش‌گری در ورزش فوتبال»، **فصلنامه المپیک**، شماره یک، ص ۶۹-۷۹.
- کاتینگهام، جان (۱۳۷۶)، «فلسفه مجازات»، ترجمه محمدرضا مظفری، **مجله نقد و نظر**، تهران: شماره ۱۲، سال سوم، ص ۱۱۰-۱۳۳.
- کاتینگهام، جان (۱۳۹۰)، «فلسفه مجازات»، ترجمه ابراهیم باطنی و محسن برهانی، **فصلنامه فقه و حقوق**، شماره ۴، ص ۱۴۷-۱۷۰.
- کاوادینو، میشل و دیگنان، جیمز (۱۳۸۴)، «توجیه یادلایل آوری برای مجازات»، ترجمه علی صفاری، **مجله تحقیقات حقوقی**، شماره ۴۲، ص ۴۱۰-۴۳۷.
- کریمی منجرمویی، یزدان و فرهنگ، مهناز (۱۳۹۵)، «وندالیسم و جوانان، مطالعه موردی جوانان ۲۰-۱۵ ساله شهر لردگان»، **مطالعات توسعه اجتماعی فرهنگی**، دوره پنجم، شماره ۲، ص ۱۸۷-۲۰۶.

- گروهی از نویسندگان (۱۳۸۴)، **جرم زدایی اروپا، معاونت حقوقی و توسعه قضایی قوه قضاییه**، مرکز مطالعات توسعه قضایی، چاپ اول، تهران: انتشارات سلسبیل.
- لازرژ، کریستین (۱۳۸۲)، **درآمدی به سیاست جنایی**، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، چاپ اول، تهران: نشر میزان.
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۷۹)، «مبانی نظری و تجربی وندالیسم»، **مروری بر یافته‌های یک تحقیق، علوم اجتماعی**، شماره ۱۶، ص ۱۹۳-۲۲۷.
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۳)، **وندالیسم**، چاپ اول، تهران: انتشارات آن.
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۳)، **مبانی روانشناسی اجتماعی، جامعه شناسی و مباحث آسیب شناسی و کژرفتاری اجتماعی**، چاپ اول، تهران: نشر آن.
- محقق داماد، سید مصطفی (۱۳۸۳)، «مصرف بی رویه اموال عمومی از نظر معارف اسلامی»، مقاله ارائه شده در اولین همایش روش‌های پیشگیری از اتلاف منابع ملی.
- محمودی جانکی، فیروز و آقای، سارا (۱۳۸۷)، «بررسی نظریه بازدارندگی مجازات»، **فصلنامه حقوق، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران**، تابستان، شماره ۲، ص ۳۳۹-۳۶۱.
- محمودی، فیروز (۱۳۸۵)، «جرم انگاری برخی از عنوان‌های حقوقی در ایران و تأثیر ملاحظه‌های سیاسی و اجتماعی»، **مجله پژوهشی دانشگاه امام صادق (ع)**، شماره ۱۷، ص ۳۳-۷۲.
- مرتضایی، رضا (۱۳۸۰)، «طراحی ابزار مقابله با تخریب‌گرایی وندالیسم در محیط شهری»، **ماهنامه برنامه‌ریزی و مدیریت شهری**، شماره ۲۵، ص ۱۲-۳۰.
- مرتون، رابرت کینگ (۱۳۷۶)، **مشکلات اجتماعی و نظریه جامعه شناختی**، ترجمه نوین تولایی، چاپ اول، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- مقصودی، سوده و بنی فاطمه، زهرا (۱۳۸۳)، «تحلیل محتوای دیوارنویسی‌های کلاس‌های درس دانشگاه شهید باهنر کرمان»، **فصلنامه رفاه اجتماعی**، شماره ۱۳، ص ۲۶۷-۲۹۰.
- مهر، نسرين (۱۳۷۷)، «درآمدی بر جرم زدایی، کیفرزدایی و قضازدایی»، **مجله تحقیقات حقوقی**، شماره ۲۲-۲۱، ص ۳۰۱-۳۱۱.
- نجفی ابرند آبادی، علی حسین (۱۳۷۵) «سیاست جنایی سازمان ملل متحد»، **مجله تحقیقات حقوقی**، شماره ۱۸، ص ۲۸۹-۳۵۵.
- نجفی ابرند آبادی، علی حسین (۱۳۸۳)، **تاریخ حقوق کیفری بین‌النهرین**، چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.

نیازی، محسن؛ آقابزرگی زاده، شیوا؛ حسینی زاده، سیدسعید و سخایی، ایوب (۱۳۹۹)، «فرا تحلیل عوامل مؤثر بر وندالیسم در ایران»، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۶۱، بهار، ص ۷۵-۱۰۷.

یزدیان جعفری، جعفر (۱۳۸۷)، «اصل تناسب جرم و مجازات چرایی و چگونگی آن، فصلنامه مفید، شماره ۱۴، ص ۱۳۹-۱۵۶.

Blumer, Herbert (1969), Symbolic interaction: Perspective and Method, University of California Press.

Ferri, Enrico (1884), Sociologie Criminelle, 628 p.

Marshal Barron Clinard and Robert F. Meier (2011), Sociology of Deviant behavior.

Martin, Jacque and Arnold Hodder (2005), The English Legal System, 4th Edition.

Merton, Robertking (1949), Social Theory and social structure, New York: Free Press.

Procter, Paul (1978), Longman Dictionary of Contemporary English, Harlow [England]: Longman. Chicago: Author-Date, 18th ed.

USA Department of Agriculture Forest Service (1994), Vandalism, Research, Prevention and Social Policy. pp. 64.

<http://www.answer.com/behaviorism-1topic>, (2020.07.12)

<http://www.answer.com/environmentalpsychology>, (2019.08.15)

<http://www.rasekhon.net/article/show-37757.aspx>, (1390.02.06)

<http://www.khabaronline.ir>, (1399.03.08)

<http://www.vekalat.org/public.php?cat=28newsnum=410375> (1398.11.19)

روش استناد به این مقاله:

هوشیاری، داریوش؛ اسماعیلی، مهدی و کلاتری درونکلا، کیومرث (۱۴۰۱)، «تحلیلی بر کنترل کیفری درمقابله با وندالیسم»، پژوهشنامه حقوق کیفری، دوره ۱۳، پیاپی ۲۵، ص ۲۸۹-۳۱۴. DOI:10.22124/jol.2021.19258.2106

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Criminal Law Research*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

